

Uchwała Nr XIII/88/2019
Rady Gminy Rozprza
z dnia 19 grudnia 2019 roku

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Współpracy Instytucji Działających Na Rzecz Rodziny na lata 2020 - 2022

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 506, 1309, 1696 i 1815), art. 3 w związku z art. 10, art. 11 i art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1111, zm. z 2018 r. poz. 2245 oraz z 2019 r. poz. 924) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1, ust. 2 pkt 4 i art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1507; zm. z 2018 r. poz. 2245 oraz z 2019 r. poz. 1622 i 1690) uchwała się, co następuje:

§ 1. Uchwała się Gminny Program Współpracy Instytucji Działających Na Rzecz Rodziny na lata 2020 – 2022, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy

Agata Bartkowska

Gminny Program Współpracy Instytucji Działających na Rzecz Rodziny na lata 2020 – 2022

1. Wstęp.

Pomoc społeczna jako instytucja polityki społecznej państwa ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie samodzielnie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Od dnia 1 maja 2004 r. pomoc społeczna funkcjonuje na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2019 r. poz.1507 z późn.zm.). Organizują ją organy administracji rządowej i samorządowej. W Gminie Rozprza działa Ośrodek Pomocy Społecznej (zwany dalej Ośrodkiem), który na wielu płaszczyznach udziela wsparcia rodzinom przeżywającym trudności, w szczególności trudności opiekuńczo – wychowawcze.

Z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2019 r. poz.1111 z późn.zm.) wynika, że obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Kierując się dobrem rodziny jako środowiska naturalnego rozwoju dziecka, Ośrodek współpracuje w tym zakresie z różnymi instytucjami i organizacjami.

Wobec rodzin przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych Ośrodek Pomocy Społecznej w Rozprzy podejmuje działania, których celem jest zapewnienie wsparcia i pomocy rodzinom, w szczególności poprzez:

- analizę sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnienie roli i funkcji rodziny,
- rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny,
- podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomoc w integracji rodziny,
- przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążenie do reintegracji rodziny.

W swojej codziennej pracy pracownicy socjalni Ośrodka kładą duży nacisk na rozpoznawanie i szybką interwencję w rodzinach zagrożonych kryzysem, współpracując w tym zakresie z placówkami oświatowymi (publicznymi i niepublicznymi), kuratorami sądowymi i społecznymi, Policją, Gminną Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, służbą zdrowia, Poradnią Pedagogiczno – Psychologiczną, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i innymi podmiotami.

Różnorodność i złożoność problematyki, którą niniejszy Program obejmuje, a także konieczność podejmowania skutecznych działań na rzecz rodziny, wymaga ścisłej współpracy instytucji i organizacji pozarządowych. Dokument ten zawiera kierunkowe, kompleksowe, zintegrowane działania wielu podmiotów publicznych i niepublicznych.

Jednym z podstawowych założeń Programu jest to, aby działania prewencyjne, edukacyjne oraz zapobiegające wykluczeniu społecznemu przyczyniły się do pobudzania i wzmacniania zarówno osób i rodzin, ale również całych grup i społeczności lokalnych. W sposób szczególny należy wspierać rodziny z dziećmi, przeżywające trudności w wypełnianiu roli opiekuńczo – wychowawczej.

Program jest zgodny z ogólną koncepcją w zakresie polityki prorodzinnej państwa. Znajduje również oparcie w dokumentach strategicznych na poziomie województwa, powiatu oraz w Gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Rozprza na lata 2013 – 2020, przyjętej uchwałą Nr XXIII/32/13 Rady Gminy Rozprza z 29 kwietnia 2013 r., wpisując się w cel główny strategii, tj.: „*Stworzenie warunków do umożliwienia osobom i rodzinom przewycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia*”.

1. Założenia realizacji Programu – kierunki działań.

Dla prawidłowego rozwoju dziecka niezbędne jest zapewnienie mu opieki w rodzinie naturalnej lub w warunkach maksymalnie zbliżonych do tych, jakie w niej występują. Analiza danych oraz dotychczasowe doświadczenia wskazują w pierwszej kolejności na potrzebę wsparcia rodzin naturalnych już na etapie, gdy problemy się rozpoczynają. Niezmiernie ważne jest również to, aby podejmowane działania profilaktyczne i opiekuńcze, prowadziły do najdłuższego utrzymania dziecka w środowisku rodzinnym. Na poziomie Gminy Rozprza można to osiągnąć wprowadzając **asystenta rodziny** do bezpośredniej pracy z rodziną. Asystent rodziny zajmuje się wyłącznie pomocą i pracą z rodziną, niezależnie od zadań realizowanych w tej rodzinie przez pracownika socjalnego. Celem pracy asystenta rodziny jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Elastyczny i nienormowany czas pracy asystenta rodziny służyć ma realnym potrzebom i rytmowi życia rodziny. Istotnym działaniem na rzecz utrzymania prawidłowo funkcjonującej rodziny jest także wsparcie materialne, pozwalające na wyjście z sytuacji kryzysowej.

Z kolei dla dzieci, które zostały pozbawione właściwej opieki i wychowania w rodzinie biologicznej, należy wszczynać starania zmierzające do powrotu tych dzieci do rodzin biologicznych. Przy czym dążenie do skracania okresów pobytu dzieci w zastępczej formie opieki na rzecz powrotu do rodzin biologicznych powinno stanowić nadrzędny cel pomocy związanej z poprawą stanu emocjonalnego dziecka, jak i odciążeniem budżetu Gminy.

Realizacja polityki prorodzinnej na terenie Gminy Rozprza przyniesie lepsze efekty, jeżeli będzie miała charakter zintegrowany, z udziałem podmiotów działających na rzecz rodziny. Szybko reagujący system wsparcia środowiskowego wraz z pomocą terapeutyczną, materialną i socjalną przeznaczoną dla rodzin dysfunkcyjnych i wczesna interwencja zespołów interdyscyplinarnych (pracownik socjalny, psycholog, pedagog szkolny czy kurator zawodowy) umożliwi poprawę funkcjonowania rodziny mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań oraz dziecka z tej rodziny.

2. Realizacja Programu – kierunki, cele i działania.

Kierunek 1.

Profilaktyka i opieka nad dzieckiem w rodzinie.

Cel:

Zabezpieczenie podstawowych potrzeb rodzin i dzieci zamieszkujących na terenie Gminy Rozprza.

Działania:

- 1) systematyczna współpraca między instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy społecznej oraz inicjowanie tworzenia zespołów interdyscyplinarnych na terenie Gminy,
- 2) wspieranie rodzin we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania poprzez prowadzenie pracy socjalnej z rodziną (diagnoza środowiska, współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny, wsparcie materialne i instytucjonalne, informowanie o instytucjach świadczących pomoc na rzecz rodziny, informowanie o możliwościach i perspektywach poprawy stylu życia),
- 3) wzmacnianie dzieci i rodzin ze środowisk niewydolnych wychowawczo poprzez integrację środowiskową, uczestnictwo w placówkach wsparcia dziennego,
- 4) udział w szkoleniach pracowników socjalnych i asystentów rodziny w zakresie pracy z rodzinami zagrożonymi wykluczeniem społecznym i przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych,
- 5) propagowanie idei wolontariatu na terenie Gminy w celu udzielania pomocy w nauce i organizowaniu czasu wolnego dzieciom pochodzącym z rodzin dysfunkcyjnych.

Kierunek 2.

Pomoc rodzinom znajdującym się w sytuacji kryzysowej.

Cel:

Zapewnienie pomocy rodzinom znajdującym się w sytuacji kryzysowej zamieszkujących na terenie Gminy Rozprza.

Działania:

- 1) rozszerzenie oferty pomocy psychologicznej, socjalnej i prawnej dla rodzin dysfunkcyjnych, głównie dotkniętych przemocą w rodzinie, uzależnieniami,
- 2) współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej,
- 3) wspieranie rodzin we wzmacnianiu i odzyskiwaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania, w tym udzielanie wsparcia finansowego i materialnego,
- 4) wspieranie rodzin w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, diagnozowanie i usuwanie trudności wychowawczych.

Kierunek 3.

Pomoc na rzecz dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, rodzinach zastępczych i opuszczających zastępcze formy opieki.

Cel 1:

Zapewnienie wspierania rodzinnych form opieki zastępczej.

Działania:

- 1) promowanie zastępczych form opieki rodzinnej,
- 2) propagowanie i wspieranie powstawania rodzin zastępczych,
- 3) rozwój współpracy lokalnych instytucji działających na rzecz rodziny w celu pozyskiwania kandydatów do sprawowania zastępczych form opieki,

- 4) wspieranie rodzin zastępczych i biologicznych na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej poprzez aktywizowanie środowiska rodzin zastępczych i biologicznych.

Cel 2:

Zapewnienie dzieciom wychowania w rodzinach biologicznych.

Działania:

- 1) praca z rodziną biologiczną dziecka przebywającego w placówce opiekuńczo - wychowawczej lub rodzinie zastępczej,
- 2) stworzenie systemu współpracy i komunikacji pomiędzy organizacjami i instytucjami świadczącymi pomoc dziecku i rodzinie.

Kierunek 4.

Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

Cel:

Doskonalenie umiejętności kadr jednostek pomocy społecznej i współpracujących z nimi podmiotów w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

Działania:

- 1) uczestnictwo w szkoleniach, konferencjach w zakresie specjalistycznej pomocy dziecku i rodzinie,
- 2) podwyższanie kwalifikacji pracowników jednostek pomocy społecznej.

2. Formy współpracy.

Według W. Okonia współpraca jest „współdziałaniem ze sobą jednostek lub grup ludzi wykonujących swoje częściowe zadania, aby osiągnąć jakiś wspólny cel; opiera się na wzajemnym zaufaniu i lojalności oraz na podporządkowaniu się celowi, należycie uświadomionemu sobie przez wszystkie jednostki lub grupy”. Aby podjęta współpraca przebiegała prawidłowo niezbędne jest określenie tego, w jakiej formie będą podjęte działania, do jakiego obszaru tematycznego się odnoszą, a także prawne aspekty współdziałania określone w poszczególnych ustawach. Mając na uwadze zakres tematyczny niniejszego Programu, dotyczącego współpracy międzyinstytucjonalnej, do ustaw tych należą w szczególności:

- ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa o pomocy społecznej,
- ustawa o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa o promocji zatrudnienia instytucjach rynku pracy,
- ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Współpraca może przejawiać się w różnych formach. Najczęściej są to:

- działania informacyjne i promocyjne dla osób wykluczonych i/lub zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- realizacja i/lub uczestnictwo we wspólnych projektach finansowanych z funduszy unijnych,
- realizacja i/lub uczestnictwo we wspólnych programach aktywności lokalnej,
- szkolenia pracowników,
- działania na rzecz rozwoju ekonomii społecznej,
- wymiana informacji i doświadczeń,
- prowadzenie analiz/badań wybranych problemów społecznych.

4. Tematyka problemów podejmowanych podczas współpracy.

Poszczególne instytucje i organizacje pozarządowe podejmują działania między innymi w wymienionych w ustawie o pomocy społecznej obszarach:

- przemocy w rodzinie,
- bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych,
- ubóstwa,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- uzależnienia (alkohol, narkotyki),
- sieroctwa,
- bezdomności,
- długotrwałej i ciężkiej choroby,
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi oraz macierzyństwa i wielodzietności,
- trudności w integracji cudzoziemców,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- zdarzeń losowych i sytuacji kryzysowych,
- klęsk żywiołowych i ekologicznych.

5. Pozytywne strony podejmowania współpracy.

Do czynników, które mogą mieć pozytywny wpływ na przebieg podjętej współpracy należą:

- sprawny i właściwy przepływ informacji,
- wysoki poziom kompetencji pracowników,
- znajomość zadań realizowanych przez inne instytucje,
- dyspozycyjność i szybkość reakcji,
- konsekwencja i skuteczność w działaniu,
- bliskie sąsiedztwo współpracujących instytucji,
- określenie wspólnych celów współpracy instytucji i organizacji w dokumentach (np. w programach bądź strategiach) przyjmowanych przez samorzady wszystkich szczebli.

6. Instytucje działające na terenie gmin, powiatów i województw w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

Do instytucji działających na terenie gmin, powiatów i województw w zakresie pomocy i wspierania rodzin należą w szczególności:

- ośrodki pomocy społecznej,
- powiatowe centra pomocy rodzinie,
- ośrodki wsparcia, w tym:
 - dzienne domy pomocy,
 - środowiskowe domy samopomocy,
 - kluby samopomocy,
 - noclegownie, jadłodajnie,
 - ośrodki interwencji kryzysowej,
 - uniwersytety trzeciego wieku,
 - warsztaty terapii zajęciowej,
- podmioty ekonomii społecznej, w tym:
 - kluby integracji społecznej,
 - centra integracji społecznej,
 - spółdzielnie socjalne,

- zakłady aktywności zawodowej,
- Policja, w tym policyjne izby dziecka,
- organizacje pozarządowe,
- placówki szkolne, wychowawcze, opiekuńcze, w tym kuratoria oświaty,
- poradnie psychologiczno – pedagogiczne,
- placówki wsparcia dziennego,
- sądy rodzinne, w tym kuratorska służba sądowa,
- ośrodek kultury,
- gminna komisja ds. rozwiązywania problemów alkoholowych,
- kościoły, związki wyznaniowe,
- placówki ochrony zdrowia,
- ośrodki adopcyjne,
- urzędy pracy,
- służba więzienna.

7. Uregulowania prawne dotyczące współpracy.

Zasady prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych oraz współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi, uzyskiwania przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz funkcjonowania organizacji pożytku publicznego, sprawowania nadzoru nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego, a także tworzenia i funkcjonowania rad działalności pożytku publicznego reguluje ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. **o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie** (Dz.U. z 2019 r. poz.688 z późn.zm.). Ustawa ta określa również warunki wykonywania świadczeń przez wolontariuszy oraz korzystania z tych świadczeń.

Nawiązując do współpracy instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami należy odnieść się również do ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. **o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej** (Dz.U. z 2019 r. poz.1111 z późn.zm.). Z ustawy wynika, że obowiązek wspierania rodziny spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej, które to realizują ten obowiązek między innymi we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami, Policją, podmiotami oświaty i leczniczymi, kościołami czy organizacjami społecznymi. Poza tym, zgodnie z art.15. ust.1 ww. ustawy, do zadań asystenta rodziny należy współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi powiatowymi centrami pomocy rodzinie, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny.

Zgodnie z art.17 ust.2 pkt 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. **o pomocy społecznej** (Dz.U. z 2019 r. poz.1507 z późn.zm.) – do zadań własnych gminy należy między innymi współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach. Natomiast do zadań pracownika socjalnego należy w szczególności współpraca współdziałanie z innymi specjalistami w celu przeciwdziałania i ograniczania patologii i skutków negatywnych zjawisk społecznych, łagodzenia skutków ubóstwa (art.119 ust.7).

8. Monitoring, ewaluacja, sprawozdawczość.

Monitorowanie Programu odbywać się będzie na podstawie corocznej sprawozdawczości z wykonywania zadań podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny w Gminie Rozprza oraz analizy realizacji Programu.